

DATUM	14-12-2021	NUMMER PS	PS2022BEM01
DOMEIN	BDO	COMMISSIE	Commissie BEM
STELLER	Hans Versteeg	TELEFOONNUMMER	06-18300474
DOCUMENTNUMMER	823C170B	PORTEFEUILLEHOUDER	Strijk

Onderwerp : Provinciale verrekening herindeling Vijfheerenlanden

Bijlage(n):

1. BZK-brief Verrekening herindeling Vijfheerenlanden van 29-11-2021
2. Bijlage BZK brief Verrekening herindeling Vijfheerenlanden
3. GS-brief aan BZK voorstel Provinciale verrekening herindeling Vijfheerenlanden

Aan Provinciale Staten,

Gevraagd besluit

Provinciale Staten besluiten:

1. Het voorstel van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties (BZK) over de provinciale verrekening herindeling Vijfheerenlanden vast te stellen zoals verwoord in hun brief van 29 november 2021;
2. In verband hiermee een krediet beschikbaar te stellen voor het compenseren van Zuid-Holland voor het tegen de boekwaarde overnemen van het Zederikse deel van het Merwedekanaal ad €14,5 mln.;
3. GS de opdracht te geven om de financiële consequenties van de onderdelen 1 en 2 van het besluit te verwerken in de reguliere planning- en controlcyclus en de benodigde aanpassingen aan te brengen in de concept-verrekeningsovereenkomst zodat deze mede kan worden vastgesteld als ook Zuid-Holland daartoe besluit.

Inleiding

Op 7 juli 2020 hebben wij helaas het besluit moeten nemen om BZK te vragen om, op basis van artikel 51 van de Wet arhi, het bedrag van de provinciale verrekening in het kader van de herindeling Vijfheerenlanden vast te stellen. Na een lang en intensief traject is over heel veel dossiers uiteindelijk overeenstemming bereikt. Echter, op één onderdeel hebben wij geen overeenstemming met Zuid-Holland kunnen bereiken. Dat betreft de verrekening van het restant Rijksafkoopsom van het Merwedekanaal. Voor nadere informatie zie de [Statenbrief van 7 juli 2020](#).

In de Zomernota 2021, paragraaf 9.6 Bestuur, bent u geïnformeerd over de voortgang van ons verzoek aan BZK om het bedrag van de provinciale verrekening vast te stellen. In de afgelopen periode hebben diverse bestuurlijke overleggen tussen BZK met de provincies Zuid-Holland en Utrecht plaatsgevonden. Er is gesproken over de probleemstelling en het vraagstuk, de uitgangspunten voor het proces en het procesvoorstel. Ook heeft in april 2021 op verzoek van Zuid-Holland nog een laatste poging plaatsgevonden om te onderzoeken of beide provincies alsnog tot overeenstemming konden komen over de verrekening van het restant van de Rijksafkoopsom, maar dat is helaas niet gelukt. Vervolgens heeft BZK nog aanvullende informatie opgevraagd bij de provincies.

In antwoord op ons verzoek hebben wij van BZK op 29 november 2021 een brief ontvangen met daarin een voorstel tot provinciale verrekening. Het BZK-voorstel strekt ertoe dat de provincie Utrecht door de provincie Zuid-Holland voor een bedrag van € 7,5 miljoen wordt gecompenseerd in de kosten van het beheer en onderhoud van het Zederikse deel van het Merwedekanaal. Op dit bedrag wordt de jaarlijkse bijdrage van € 1,2 miljoen in mindering gebracht die wij van Zuid-Holland ontvangen sinds 1 januari 2019 via een zogenoemde 'schuifconstructie' in het provinciefonds. Die bijdrage is onderdeel van het in de begroting opgenomen bedrag vanuit de algemene uitkering van het provinciefonds. Deze werkwijze loopt door tot het moment van herijking van het provinciefonds (naar verwachting 1-1-2023)*. Voor een uitgebreide toelichting verwijzen wij u naar de brief van BZK die in de bijlage is opgenomen.

*i.c. bij een herijking van het provinciefonds per 1-1-2024 zal opnieuw €1,2 mln. in minder worden gebracht.

Dit is niet de uitkomst die wij hadden verwacht en we zijn dan ook teleurgesteld over dit voorstel tot verrekening.

Hoe nu verder?

BZK doet een dringend beroep op beide provincies om alsnog tot overeenstemming te komen en het voorstel tot verrekening over te nemen. Alles overwegende zijn wij genegen om het voorstel van BZK tot verrekening over te nemen. Dit doen wij vanwege de bestuurlijke verhoudingen, de belangen van het openbaar bestuur en het gegeven dat -indien wij niet instemmen- BZK het voorstel tot verrekening via een Koninklijk Besluit zal nemen. Onze instemming is overigens onder voorbehoud van instemming van uw Staten in verband met de daaruit voortvloeiende financiële consequenties.

In onze brief aan BZK hebben wij onze reactie nader toegelicht. Deze brief treft u aan als bijlage 3.

Juridische en andere relevante kaders

In de situatie dat beide provincies hebben ingestemd met het BZK-voorstel vormt het bestuurlijk-juridisch borgen van de financiële verrekening nog een aandachtspunt.

In 2019 hebben de provincies een concept-verrekeningsovereenkomst opgesteld. Zuid-Holland heeft deze overeenkomst vastgesteld, de provincie Utrecht heeft het concept vastgesteld maar een voorbehoud gemaakt met betrekking tot artikel 3, tweede lid. Dit artikel heeft betrekking op de overdracht van de boekwaarde voor het Zederikse deel van het Merwedekanaal van Zuid-Holland aan Utrecht en de wijze waarop de beide provincies daarbij het restant van de Rijksafkoopsom willen betrekken. Op basis van het nu voorliggende voorstel van BZK dient dit artikel 3, tweede lid, te worden gewijzigd met de in het voorstel opgenomen tekst en bedragen. Tevens moet een aantal andere onderdelen van de concept-verrekenings-overeenkomst worden geactualiseerd in overleg met Zuid-Holland.

Indien beide provincies niet instemmen met het voorstel vanuit BZK zal door BZK een Koninklijk Besluit (KB) worden vastgesteld. In die situatie is aanpassing van de concept-verrekeningsovereenkomst niet meer nodig. Het KB is alsdan leidend voor de provinciale verrekening.

Wij hebben BZK gemeld voornemens te zijn om in te stemmen met het voorstel provinciale verrekening herindeling Vijfheerenlanden onder voorbehoud van instemming van uw Staten. Die instemming vanuit uw kant volgt vanuit uw bevoegdheid van onder andere het budgetrecht, zoals verwoord in de artikel 193, 105 en 143 van de Provinciewet.

Er is echter geen ruimte om van het voorstel af te wijken. Als beide provincies, of als één van beide provincies, niet instemt met het BZK-voorstel zal dat niet leiden tot een ander BZK-voorstel. Het ministerie zal dan het voorstel via een Koninklijk Besluit vaststellen.

Argumentatie

Het voorliggend BZK-voorstel over de verrekening van het restant Rijksbijdrage Merwedekanaal is niet het voorstel dat we hadden verwacht. Argumenten om toch in te stemmen met het BZK-voorstel zijn:

- Wij willen de verrekening van de herindeling Vijfheerenlanden spoedig tot een goed einde brengen met een voor beide provincies bestuurlijk gezaghebbend besluit en hebben daarom op basis van de Wet arhi de minister van BZK gevraagd om het bedrag van de verrekening vast te stellen met als uitkomst het onderhavige voorstel;
- Als één van beide provincies niet instemt met het BZK-voorstel zal dat niet tot een ander BZK-voorstel leiden. BZK zal alsdan het bedrag van de gehele verrekening met een Koninklijk Besluit (KB) vaststellen in lijn met het onderhavige voorstel alsmede de concept-verrekeningsovereenkomst zoals die eerder door Zuid-Holland en door Utrecht met een voorbehoud van het artikel over het Merwedekanaal, is vastgesteld.
- Beide provincies hebben meerdere keren de wens uitgesproken om het provinciale verrekeningsdossier snel te willen afronden. Door in te stemmen met het BZK-voorstel (en ervan uitgaande dat Zuid-Holland eveneens zal instemmen) kan de finale verrekening nu binnen afzienbare tijd worden gerealiseerd.

In de GS-brief is de uitgebreide argumentatie voor het voorstel en het ontwerp-besluit verwoord (Bijlage 3).

Doelen en indicatoren en effecten op brede welvaart

Dit voorstel draagt bij aan de evenwichtige bestuurlijke verhoudingen en het functioneren van het openbaar bestuur.

De financiële effecten komen tot uiting in beleidsonderdeel 5.1.(Het provinciaal netwerk is sterk) van de begroting.

Participatie

Niet van toepassing.

Financiële consequenties

De financiële verrekening van het Merwedekanaal bevat twee aspecten:

1. De provincie Utrecht vergoedt aan Zuid-Holland de boekwaarde voor het Zederikse deel van het Merwedekanaal van afgerond € 14,5 miljoen nadat het eigendom daarvan door Zuid-Holland aan Utrecht is overgedragen en uw Staten de daarvoor benodigde begrotingswijziging heeft vastgesteld. Nadat deze verrekening heeft plaatsgevonden wordt dit op de balans geactiveerd als ons bezit. Vervolgens wordt dit actief afgeschreven, waarbij sprake is van drie aandachtspunten:
 - a. De provincie Zuid-Holland heeft een afschrijvingstermijn gehanteerd van 40 jaar. De provincie Utrecht hanteert voor waterbouwkundige werken een afschrijvingstermijn van 30 jaar conform de Nota Investeren (2017). Op basis van een ongewogen gemiddelde afschrijvingsperiode van 6,6 jaar bij de provincie Zuid-Holland resulteert dit in een eenmalige extra afwaardering van € 941.000,-;
 - b. De hierboven genoemde boekwaarde is de waarde per 1 januari 2019. Dat betekent dat er voor de jaren 2019, 2020 en 2021 nog geen afschrijvingslasten zijn verantwoord, terwijl dat volgens de verslaggevingsregels wel had moeten. Dit resulteert in een eenmalige afschrijvingslast van € 1.768.000,-;
 - c. Vanaf het jaar 2022 wordt vervolgens op reguliere wijze afgeschreven. Dit resulteert in jaarlijkse kapitaallasten van € 589.000,- voor de resterende periode van 20 jaar. In de exploitatiebegroting is vanaf 2024 met dit bedrag structureel rekening gehouden in beleidsdoel 5.1 'Het provinciale netwerk is sterk'. In de jaren 2022 en 2023 zijn deze middelen reeds vrijgevallen ten gunste van het begrotingssaldo, omdat toen nog niet bekend was wanneer dit activum zou worden overgedragen.
2. De provincie Utrecht ontvangt van Zuid-Holland het resterende bedrag van de Rijksafkoopsom voor het beheer en onderhoud. Uitgaande van een herijking van het provinciefonds per 1 januari 2023 betreft dit een bedrag van € 2,7 miljoen dat in het eerste kwartaal van 2023 door ons zal worden ontvangen. De berekening van dit bedrag is als volgt: € 7,5 miljoen minus 4x € 1,2 miljoen dat jaarlijks reeds via het provinciefonds is ontvangen. Vanwege het voorzichtigheidsprincipe was nog geen rekening gehouden met een eenmalige bijdrage voor toekomstig onderhoud, ook al stond de provincie Utrecht op het standpunt dat dit een bedrag van € 7,5 miljoen moest zijn. De eenmalige bijdrage is met € 2,7 miljoen fors lager, doch financieel nog steeds een 'meevaller' omdat hier in de begroting geen rekening mee was gehouden. Wij stellen voor om dit bedrag via de reguliere planning- en controlcyclus te verwerken.

In onderstaande tabel is samenvattend weergegeven wat het financiële effect is ten opzichte van de in de begroting opgenomen bedragen.

Omschrijving	Bedrag	Meegenomen in begroting?
Extra afschrijving i.v.m. verschil 40 jaar vs. 30 jaar afschrijven	€ 941.000	Nee
Afschrijvingslasten 2019, 2020 en 2021	€ 1.768.000	Nee
Afschrijvingslasten 2022	€ 589.000	Nee
Afschrijvingslasten 2023	€ 589.000	Nee
Te ontvangen resterend deel Rijksafkoopsom (2023)	€ -2.700.000	Nee
Financieel effect t/m 2023	€ 1.187.000	Nadelig
Afschrijvingslasten 2024 e.v.	€ 589.000	Ja

Het nu voorliggende voorstel vanuit BZK dient mogelijkerwijs verwerkt te worden in de jaarstukken 2021 die in deze periode worden opgesteld. Met de onafhankelijk accountant PwC wordt dit in de komende periode afgestemd.

Vervolg

Zodra er duidelijkheid van BZK is ontvangen over de verrekening van het restant Rijksafkoopsom Merwedekanaal (beide provincies hebben een eensluidend besluit genomen of het bedrag van de verrekening wordt door BZK bij Koninklijk Besluit vastgesteld), zullen wij uw Staten daarover informeren. Voorts zullen wij de (resterende) financiële gevolgen van de provinciale verrekening herindeling Vijfheerenlanden (dekking van de compensatie aan Zuid-Holland van de boekwaarde van het Zederikse deel van het Merwedekanaal ad €14,5 mln. en

compensatie van Zuid-Holland eenmalig van restant Rijksafkoopsom ad €2,7 mln.) verwerken in de reguliere planning- en controlcyclus.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen

Besluit op 9 februari 2022 tot vaststelling van het voorstel van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties over de provinciale verrekening herindeling Vijfheerenlanden

Provinciale Staten van Utrecht; In vergadering bijeen op 9 februari 2021

Op het voorstel van Gedeputeerde Staten van 14 december 2021, met nummer 823C170B, van afdeling BDO;

Overwegende dat:

- In de brief van 29 november 2021 het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties (BZK) op het verzoek van de provincie Utrecht een voorstel over de provinciale verrekening in het kader van de herindeling Vijfheerenlanden heeft gezonden aan de provincie Zuid-Holland en van Utrecht;
- In het voorstel het in principe billijk wordt geacht dat de provincie Utrecht aanspraak maakt op het restant Rijksafkoopsom Merwedekanaal ad €7,5 miljoen maar dat het eveneens billijk is dat de jaarlijkse vergoeding voor het beheer en onderhoud van het Merwedekanaal van Zuid-Holland ad €1,2 miljoen via de 'schuif' in het provinciefonds vanaf 2019 tot de herijking van het provinciefonds (beoogd 2023) daarop in mindering wordt gebracht;
- BZK een dringend beroep doet bij de provincies om met dit voorstel akkoord te gaan in verband met het belang van de bestuurlijke verhoudingen en het aanzien van het openbaar bestuur;
- Dit voorstel van BZK niet het voorstel is dat wij hadden verwacht en wij daarover teleurgesteld zijn;
- De provincie Utrecht met het voorstel onevenredig zwaarder wordt benadeeld dan de andere provincie;
- Er desondanks overwegingen zijn om - weliswaar geforceerd - toch in te stemmen met het BZK-voorstel;
- Als één van beide provincies niet instemt met het BZK-voorstel dat niet tot een ander BZK-voorstel zal leiden, omdat BZK alsdan het bedrag van de gehele verrekening met een Koninklijk Besluit zal vaststellen in lijn met het onderhavige voorstel alsmede de concept-verrekeningsovereenkomst zoals die eerder door Zuid-Holland en door Utrecht met een voorbehoud van het artikel over het Merwedekanaal, is vastgesteld;
- Als BZK bij Koninklijk Besluit een uitspraak moet doen over het geschil tussen beide provincies dat niet bevorderlijk is voor het functioneren van het openbaar bestuur;
- Beide provincies meerdere keren de wens hebben uitgesproken om het provinciale verrekeningsdossier snel te willen afronden. Door in te stemmen met het BZK-voorstel (en ervan uitgaande dat Zuid-Holland eveneens zal instemmen) de finale verrekening nu binnen afzienbare tijd kan worden gerealiseerd.

Besluiten:

1. Het voorstel van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties over de provinciale verrekening herindeling Vijfheerenlanden vast te stellen zoals verwoord in hun brief van 29 november 2021;
2. In verband hiermee een krediet beschikbaar te stellen voor het compenseren van Zuid-Holland voor het tegen de boekwaarde overnemen van het Zederikse deel van het Merwedekanaal ad €14,5 mln.;

3. GS de opdracht te geven om de financiële consequenties van de onderdelen 1 en 2 van het besluit te verwerken in de reguliere planning- en control-cyclus en de benodigde aanpassingen aan te brengen in de concept-verrekeningsovereenkomst zodat deze mede kan worden vastgesteld als ook Zuid-Holland daartoe besluit.

w.g.

Voorzitter,
~~mr. J.H. Oosters~~
b.a. M. de Widt

Griffier,
mr. C.A. Peters